

A Magyar Anyagvizsgálók Egyesülete (MAE) elnökei

Presidents of the Hungarian Association for Material Testing

Tetmajer Lajos (Ludwig Tetmajer von Przerwa; Korompa, 1850. július 14. – Bécs, 1905. január 31.) 1895 szeptemberében életre hívta a nemzetközi anyagvizsgálói szövetséget (Internationalen Verband für Materialprüfungen der Technik – Association internationale pour l'essai des matériaux). A Magyar Anyagvizsgálók Egyesülete 1897. június 16-án alakult meg azzal az alapvető céllal, hogy Magyarországot a nemzetközi szervezetben önállóan képviselje. A 100. évfordulón elindult kezdeményezés 2012-ben végül beért: újra megalakult a MAE. Az egyesület mindenkori elnökei emblematikus személyiségek voltak: nem egy-a-sok-közül sapkadísznek vagy pénzosztogató jószágoknak használták ezt az elnöki stallumot, hanem a lehető legtöbbet vállalták az anyagvizsgálói szakma fejlődéséért, a magyar anyagvizsgálói szakemberek összefogásáért.

Ezek voltak az Egyesület elnökei. Álljon itt a névsoruk:

1897-1904	Czigler Győző (műegyetemi tanár)
1904-1910	Nagy Dezső (műegyetemi tanár)
1910-1914	Czekelius Aurél (minisztériumi tanácsos)
1914-1917	Rejtő Sándor (műegyetemi tanár)
1917-1924	Zielinski Szilárd (műegyetemi tanár)
1924-1927	Gállik István (alelnök, államtitkár)
1927-1930	Czakó Adolf (műegyetemi tanár)
1930-1934	Zorkóczy Samu (műszaki vezérig.)
1934-1939	Mihailich Győző (műegyetemi tanár)
1939-1942	Quirin Leo (műegyetemi tanár)
1942-1944	Misángyi Vilmos (műegyetemi tanár)
2012-2014	Gillemot László, PhD
2014-2019	Czinege Imre (professzor emeritus)
2019 -	Biró Gyöngyvér, Dr. habil

A 14 nevet felsorakoztató névsorból lapunk korábbi számaiban már tizenkettő szakember életének mozzanataival találkozhattak a Tisztelt Olvasók. Most az alapító elnököt követő, az első hazai építőanyag szabályzat megalkotásában oroszlánrészt vállalt Nagy Dezső (1841-1916) életébe, annak eredményeibe tekinthetünk be. A MAE elnöki feladatát Czekelius Aurél előtt, 1904-1910 között töltötte be.

Nagy Dezső (1904-1910)

A hazai anyagvizsgálat és a szilárdságtan egyik első meghatározó egyénisége, Nagy Dezső – a gyermekkor egyik örömteli napján – 1841. december 6-án született Székesfehérváron. Életének, szakmai munkásságának eredményei tömondatokban az alábbiakban foglalható össze [1-3]:

Nagy Dezső [4]
(Székesfehérvár, 1841.
december 6. – Budapest,
1916. március 19.)

- Középiskoláit a budai reáliskolában végzi (akkor még nem egyesült Buda és Pest!).
- Műszaki tanulmányait a József-Műegyetemen (Joseph Politechnikum) kezdi, abban a periódusban, amikor az ipartanoda politechnikummá alakul át (1857-1871) [3]. E korszakot Zelovich Kornél ekképpen jellemzi: „A magyar ifjúságnak a külföldi műegyetemekre való tódulása a XIX-ik század ötvenes éveinek elején kezdődik egészen a nyolcvanas évek elejéig” Ugyanitt jegyzi meg, hogy 1855-től Zürich a leginkább kedvelt hely a magyarok mérnöki tanulmányaira. Nagy Dezső is ugyanezen az úton szerzi mérnöki diplomáját.
- 1867-1868 években helyettes tanár a Joseph Politechnikumban.
- A 1868–1870 kormányzati támogatással két hosszabb periódust külföldi tanulmányutakkal tölt.
- 1870. szeptember 1-től a Joseph Politechnikumán

rendes tanári kinevezést kap, megalapítva ezzel az új gépszerkezettani tanszéket.

- Az 1871/72-es tanév már Királyi József-Műegyetemen indul és mindez az 1881/82-es tanévvel zárul.
- Az 1871-ben alakult Társaskör (MMÉE és a Természettudományi Társulat tagjaiból létrehozva) egyik szervezője és intézője.
- 1882. március 9-én a II. Géptervezés Tanszék vezetésére kap megbízást, ahol alapvetően csak szilárdságtant és mechanikát oktatott. A tanszék 1894-ben Elméleti Géptervezés és Műszaki Mechanika Tanszék névvel a gépészmérnöki kar első Műszaki Mechanikai Tanszékének tekinthető.

Ennek további vezetői napjainkig: Bresztovszky Béla (1914-1941), Muttyánszky Ádám (1942-1959), Kozmann György (1951-1970), Béda Gyula (1970-1995), Stépán Gábor (1995-2018), Insperger Tamás (2018-). Bresztovszky Béla a „Technikai fejlődésünk története” (1867-1927) c. kiváló összeállítás anyagvizsgálattal foglalkozó fejezetében így emlékezik elődjére, Nagy Dezsőre: „Horváth Ignác korai elhalálása után 1882-ben tanszékét és laboratóriumát ötvényi Nagy Dezső gépészmérnök, műegyetemi tanár vette át, aki valóságos apostoli buzgalmat fejtett ki hazánkban az anyagvizsgálat meghonosítása és megalapozása

érdekében”.

- A Magyar Mérnök- és Építész Egylet (MMÉE) rendes tagja, alapító tagja 1883-tól.
- 1894-ben állami anyagvizsgáló kísérleti laboratóriumot létesít az egyetemen, amelynek megalapításától kezdve vezetője volt. Döntően a hazai cementiparban végzett alapvető kutatásokat, amelyeket a nemzetközi szakmai élet is elismert.
- Az 1895-ös országos kiállításon a nemzetközi osztály alelnöke. Tevékenysége elismerésül Ófelsége, Ferenc József Rend lovagkeresztjével tüntette ki.
- 1897-től folyamatosan kezdeményezi a cementek vizsgálati szabványainak kidolgozását.
- Az MMÉE keretében 1902-ben alakult cementbizottság munkájában folyamatosan meghatározó szerepet vállal.
- 1904-1910 között a Magyar Anyagvizsgálók Egyesületének elnöki feladatát vállalja fel.
- 1905-ben megjelenik a Dynamika c. tankönyve (feltehetően hazánkban ez az első ilyen jellegű tankönyv a mérnökhallgatók számára).
- 1909. január 18-án Ófelsége udvari tanácsos címmel tüntette ki.
- 1913. október 1-től nyugdíjba vonult.
- 1916. március 19-én Budapesten hunyt el.
- 1916. március 21-én temetésére a Bicskéhez közeli Csabdin került sor. Az MMÉE koszorúját Czákó Adolf helyezte sírjára, a volt munkahelyét, az egyetemet Bánki Donát dékán képviselte. Búcsúbeszédében többek között a következőket mondta: „Nagy Dezsőt, akinek ravatala előtt mély gyásszal és kegyelettel eltelt szívvel állunk, az örök nyugalomra vezető útjában mi kartásai is megállítjuk egy szóra, hogy tőle, a kir. József-műegyetem tanári karának nevében elbúcsúzzunk. ... Öten, hasonló gondolkodású, tudomány-szomjas ifjak, együtt mentetek a zürichi műegyetemre, közöttetek volt Szabó Gyula és Wartha Vince, akikkel, a régi jó barátokkal, a másvilágon most találkozol. ... Mi ittmaradtott kartásaid, a szeretetnek, a tiszteletnek és igaz barátságának Veled összekötött, most hirtelen megszakadt szálaid kegyelettel fűzzük ezentúl megdicsőült Emlékeidhez”
- Szakmai tevékenységének eredményeit meghatározó módon az „anyagvizsgáló kísérleti állomás hivatalos közleményiben” és a „Műegyetemi Lapok” különböző számaiban jelenteti meg. Az MMÉE Közleményeiben megjelent publikációit a hivatkozott irodalomjegyzékben láthatjuk [7].

A felső sorban: Rejtő Sándor, Zipernovszky Károly, Bláthy Ottó, egy ismeretlen személy, Szász József MÁV-főfelügyelő; az alsó sorban: Verbir Lajos MÁV-felügyelő, Bielek Miksa, Nagy Dezső és Sziklay Artúr. [6]

- Nagy Dezső síremlékének azonosításában Csabdi polgármestere Huszárovics Antal úr volt segítségemre.

Tóth László

Irodalomjegyzék

- [1] Új magyar életrajzi lexikon IV. köt. Felelős szerkesztő. Markó László. Magyar Könyvklub. 200. 9927. old.
- [2] Nagy Dezső †. Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye. 1916. 67. old.
- [3] Zelovich Kornél: A M.Kir. József Műegyetem és a hazai technikai felsőoktatás története. Budapest, „PÁTRIA” Irodalmi Vállalat és Nyomdai Részvénytársaság, 1929.
- [4] A Műszaki Mechanikai Tanszék rövid története: <https://www.mm.bme.hu/tortenet> (Megtekintés dátuma: 2023.07.29.)
- [5] Technikai fejlődésünk története” (1867-1927), Második kiadás, Budapest 1929. Magyar Mérnök és Építészegylet 999.old. Ezen belül „Technikai anyagvizsgálat” fejezet 880-895 old.
- [6] Kepkonyvtar: www.kepkonyvtar.hu (Megtekintés dátuma: 2023.07.29.)
- [7] Nagy Dezső közleményei a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyében megjelent cikkei:

Év/Évf/ Füzet	Oldal	Cím
1891/25/3-4	167-172	Észrevételek a "Pozsonyi Duna-híd" című értekezésben megvizsgált cementek szakítási szilárdságára vonatkozólag közölt adatokra.
1891/25/5	195-200	Hazánk portland-cementjei.
1891/25/7	321-323	Pótlékok a "Pozsonyi állandó Duna-híd" című értekezésben a megvizsgált cementek szakítási szilárdságáról közölt adatokra tett észrevételekhez.
1902/36/5	227-231	A hajlított rudak szilárdsága.
1912/46/50	797-814	A "M. Kir. Ipari Kísérleti és Anyagvizsgáló Intézet" (az MMÉE egyetemes szakülésén 1912. november 28-án tartott ismertetés és felszólalások: Czákó Adolf előadása, Pompéry Elemér és Grittner Albert kiegészítése, Szilágyi Gyula, Gerster Miklós, Munkácsi Andor, Gálocsy Árpád, Nagy Dezső, Gáti Béla, Bermann Miksa, Méhely Kálmán, Varsányi Emil, Rejtő Sándor, Pfeifer Ignác, Bánki Donát, Bartel János hozzászólása).

Nagy Dezső síremléke Csabdiban (Huszárovics Antal és Trampus Péter szívességéből)